

De Ardèche

De Ardèche is een bekende vakantiestreek in Zuid-Frankrijk, genoemd naar het gelijknamige riviértje, dat ter hoogte van Avignon in de Rhône uitmondt. Bij de Fransen zelf is de landstreek meer bekend bij de oude naam "Vivarair". Het gebied is een zeer oud, nagenoeg volledig geërodeerd gebergte tussen de Rhône en de Cevennen, dat behalve door de Ardèche ook nog doorsneden wordt door de Céze. Aan weerszijde van de twee riviértjes bevinden zich volop campings en bungalow-parkjes. De streek is zeer geliefd bij Nederlandse gezinnen, die de zon en het water opzoeken. Over de kinderen hoef je je geen zorgen te maken, want de oevers bieden volop speelgelegenheid, en verdrinkingsgevaar is er door de geringe diepte nagenoeg niet. De riviértjes lenen zich buitengewoon voor kano-tochten en vissen. Voor sommige mensen is dit een vermaak voor de gehele vakantie. Onder de vakantiegangers bevinden zich echter ook veel amateur-geologen en fossielenzoekers. Het gebied is namelijk eens door de zee overspoeld geweest, waarna vulcanische activiteit veel van het zeeleven vereeuwigd. Door de naderhand gevolgde uitspoeling van kalk zijn bovendien alom grotten, die in de prehistorie bewoond zijn geweest. Alhoewel die woonplaatsen door wetenschappelijke ploegen, maar evengoed door andere belangstellenden al geheel zijn uitgekamd, lukt het nog velen sporen van menselijke bewoning te vinden, zoals stenen pijlpunten en schrapers, maar evengoed tanden en botresten van gevangen Oerossen en beren, om maar enkele voorbeelden te noemen. Ook speleologen, kenners van (druipsteen) grotten, kunnen hier volop aan hun trekken komen. Archeologisch zijn verder nog de "dolmens" van belang: dit zijn begraafplaatsen opgebouwd uit grote platte stenen, zoals onze hunnebedbouwers dat met ronde (zwerf) stenen gedaan hebben.

Het landschapsbeeld wordt bepaald door de riviértjes, die diep in het gebergte zijn ingesneden. Deze insnijdingen worden "gorges", genoemd, en sommigen durven zelfs van canyons te spreken. In ieder geval geven zij op vele plaatsen een fraai uitzicht.

Landbouwkundig is de streek een helaas snel verarmend gebied. De jonge bevolking is voor werkgelegenheid aangewezen op de verder afgelegen steden, zoals Avignon, Marseille en Clermont-Ferrand. De landbouw legt, blootgesteld aan de concurrentie in de EG, onherroepelijk het loodje. Vanouds kent het gebied de wijncultuur, maar bevloeing, zoals op honderd kilometer afstand de Herault die bieden kan, is hier onmogelijk. Vele wijnterrassen zijn dan ook verlaten en volkomen verwilderd. De teelt van perzikken en andere steenvruchten handhaaft zich wat beter, maar gaat ook achteruit. Melkveehouderij is in het gebied niet mogelijk: men ziet alleen geitenhouderij. Alleen aan de oostelijke voet van de Cevennen schijnt de landbouw, voornamelijk akkerbouw en beperkt ook fruitteelt en wijncultuur, zich nog staande te kunnen houden. Al met al geen rooskleurig beeld: in de meeste boerendorpen en gehuchten treft men alleen nog ouderen aan. De laatste generatie, naar het zich laat aanzien. Of de streek met speciale EG-subsidies voor minder-begunstigde gebieden (bergboeren-regelingen e.d.) op de been gehouden kan worden, is zeer de vraag. De enige redding moet tot nu toe van het toerisme komen. Wie er blijft, is daarop aangewezen.

Toch denken niet alle streekbewoners er zo over. Er is een sentiment gaande tegen het toerisme, dat zou het streekeigene en de cultuur teveel aantasten. Tegen de vestiging van een grote vakantie-kolonie, "Méjannes le Clap" - ook in Nederland wel bekend omdat er door een Nederlands pensioenfonds is geïnvesteerd is - is veel protest gerezen. Er is zelfs een soort "afscheidingsbeweging" die leuzen schildert op bruggen en muren.

Maar nu genoeg over aardrijkskunde: we gaan over op natuurlijke historie!

Het mooist van al zijn wel de Bijeneters die je hier in enkele kolonies kunt aantreffen. Werkelijk een schitterende vogel, niet alleen door zijn acrobatische vliegtoeren als hij achter insecten aanjaagt. Voor wie er in de buurt komt geef ik een makkelijk adres: een kolonie bevindt zich aan de weg van Barjac naar St. Jean de Maruèjols (D 979) op het terrein van een zand- en grindonderneming.

Deze kolonie leidt daar ongetwijfeld een zeer onzeker bestaan, daar zij elk moment op de schop kan gaan.

Nu hoeven we niet direct naar die Fransen te wijzen, want in ons land gebeurde dat pas nog met een kolonie Oeverzwaluwen.

Overigens zijn er zoveel geschikte hopen zand in dat terrein, dat een permanente aanwezigheid voor de hand ligt. Een tweede kolonie is te vinden, maar wat moeilijker, aan de Hereault nabij Aniane (bij Lodéve).

In beide kolonies hadden de Bijeneters bijwoning van Huismussen.

Een andere kleurrijke broedvogel is hier de Hop. Toch moet je er echt op uit om hem te zien te krijgen: erg dik gezaaid zijn ze niet.

Wel volop kun je de klauwieren te zien krijgen, en wel de Kleine klapekster en de Roodkopklauwier in het bijzonder. Ze vallen meteen op, omdat ze graag, net zoals de Bijeneter, op allerlei bedrading of een andere uitkijkpost zitten. Ook de Grauwe klauwier is er heel gewoon. Van de vinken is de Putter de meest voorkomende: je ziet en hoort hem werkelijk altijd en overal. Hij wordt hier ook veel als kooivogel gehouden, en dan in de open vensterbank gezet, waardoor het beestje extra zijn best doet. Dan zien we bijna evenveel de Europese kanarie. Pas op straatlengte volgen dan de andere vinken-soorten. Onze "gewone" Vink zie je maar heel weinig.

Van de "rots"vogels zijn vooral de Rotsmus en de Rotszwaluw veel voorkomend, maar dan wel strikt in de buurt van rotsen. Niet zo aan huis gebonden is de Alpengierzwaluw, gewoonweg een prachtige vlieger, vaak tussen gewone Gierzwaluwen, maar veel groter en gracieuzer nog door zijn langzamere vleugelslag. Een andere rots-bewoner is de Raaf: je staat versteld van zijn vliegkunsten, vooral zijn zeilvluchten om de wat hoger gelegen rotspartijen.

In de buurt van de campings houden ze zich overdag onopvallend: alleen in de vroege morgen durven ze hun gang te gaan. Als de camping tot leven komt, worden ze stil. Maar op de wat afgelegen plekken zijn ze ook overdag gewoon te zien en te horen.

Werkelijk onverwacht was voor mij, dat de Slangenarend hier - vooral op de hoger gelegen gebieden ten zuiden van de Céze - een heel gewone verschijning is. Als je zijn domicilie opzoekt kun je hem dagelijks zien jagen, niet zelden biddend, wat een raar gezicht is voor zo'n grote vogel.

Een enkele maal zag ik meerdere Slangenarenden vlak bij elkaar de omgeving afspieden: mijn indruk was, dat ze in groepsverband op jacht waren. De slangenarend is vooral te zien op de hoogvlakte, de oude plateau's in dit gebied. Die plateau's zijn begroeid met voornamelijk jeneverbessen, en blijkbaar een ideaal oord voor slangen en hagedissen, de voornaamste prooidieren van de Slangenarend. Deze plateau's herbergen trouwens hoofdzakelijk maar twee andere vogelsoorten, namelijk de Roodborsttapuit en de Grauwe gors, die laatste zag je in enorme aantallen: natuurlijk moet je er wel bij bedenken dat de Grauwe gors een uitkijk-vogel is, maar toch, je kunt daar geen kant uitkijken zonder ze te zien. Maar een enkele keer zag ik daar een andere vogel, zoals de Ortolaan en de Braamsluiper. De scheiding van biotopen is hier een gegeven dat veel meer opvalt dan bij ons. Zo zag je er de Witte en Grote gele kwikstaart, maar dan alleen "beneden" in de rivierdalen, en daar alleen.

De plateau's hebben ook weer hun eigen, bovengenoemde bevolking. Op de akkerbouwgronden (granen) aan de voet van de Cevennen tref je de Kwartel en de Duinpieper aan. Door het hoogteverschil, de rotsige terreinen, de strikte scheiding van water en heel droog terrein en het verschillend landbouwkundig gebruik heb je hier echt een aantal "rubrieken" vogels, met voor elke rubriek enkele typische vertegenwoordigers. Bij ons is dat natuurlijk in wezen hetzelfde, maar vaak zijn er bij ons veel overgangs- of gemengde terreinen in een kleinschaliger indeling, waardoor je vele soorten in elkaars nabijheid kunt aantreffen. Dat is echter in de Arêche veel minder het geval.

Aan de twee riviertjes zijn, ondanks de "verschrikkelijke" zomerdrukke, toch nog de IJsvogel en de Waterspreeuw aan te treffen. In deze rivierdalen is de Zwartkop het algemeenste zangertje, naast het al genoemde Puttertje. Dan is er in een weldadige overvloed de Wielewaal. Overigens zijn niet alleen de vogels opvallend. Allereerst zijn er onnoemelijk veel vleermuizen: dan hoor je de gehele nacht de Vroedmeester-padden "seinen".

Ga je echter op zoek, dan houden ze zich tijdig en absoluut stil. Overdag wordt je verrast door allerlei soorten insecten, waarvan het Vliegend hert overal aan te treffen is. Als je een mannetje op je hand neemt, neemt hij een dreighouding aan: kaken open en de voorste poten naar boven gericht, werkelijk indrukwekkend; voor ons uiteraard niet, maar voor zijn natuurlijke vijanden wel. Al met al is hier voor de vakantieganger die voor meer dan alleen zon en water belangstelling heeft, werkelijk veel te zien en te genieten, zonder dat hij van hieruit verre autotochten of al te inspannende wandelingen hoeft te maken. Zo zag ik, weliswaar om vijf uur 's morgens maar toch, vanaf mijn eigen uitkijkpost boven de camping een volwassen Aasgier voorbij vliegen. En die zijn ook daar beslist maar met enkele broedparen aanwezig. In het geheel zag ik in deze streek in twee weken ruim zestig soorten, waarvan de meeste ook bij ons inheems. Als je in ons land terugkomt valt je dan toch wel de soorten rijkdom op, en de over het algemeen veel meer in het oog lopende hoge aantallen van iedere "gewone" soort. Die hoge aantallen zie je daar maar bij enkele soorten die ik genoemd heb. En ook valt op, wat je niet ziet; bijvoorbeeld geen eenden (soorten) en geen reigers ! Zo, dat is het. Gewoon maar een onwetenschappelijk stukje over een vakantie in Zuid-Frankrijk: niet meer dan wat indrukken. Hopelijk verteerbaar voor een vogelwerkgroeper, en wat aanwijzingen voor het geval men deze streek bezoekt, hetzij op doorreis naar Spanje, hetzij om er de gehele vakantie door te brengen. Voor wie er nog nooit geweest is, is dat beslist de moeite waard.